

Література

1. Закон Верховної Ради України. Про державну підтримку сільського господарства України // Відомості Верховної Ради України, 2004, № 49 (03.12.2004), ст. 527. – (Нормативний документ).
2. Мороз О. Теоретико-методологічні аспекти сучасної парадигми регулювання аграрного ринку // Вісник Вінницького політехнічного інституту – 2004. - № 5.
3. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки/ – К.: Основа, 2010, - 198с.
4. Формування та розвиток підприємств агропромислового виробництва: посіб. у питаннях і відповідях / за ред. П.Т.Саблука. – К.: ІАЕ УААН, 2009. – 362с.
5. Шпикуляк О. Інституції аграрного ринку: монографія / Шпикуляк О.Г. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 480с.

Ігор Яворський
Зборівська районна державна адміністрація

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ЯК ДЖЕРЕЛО УТВОРЕННЯ І ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕНТИ

Сільське господарство – специфічна галузь економіки, яка є продуцентом абсолютної доданої вартості. Крім цього, при використанні землі внаслідок різної її родючості, місця розташування до ринків збуту, розвитку транспортної мережі виникає економічний продукт – земельна рента. Вона є складовим елементом ціни сільськогосподарської продукції та орендної плати, яку орендодавець сплачує власнику (фізична особа, держава) землі.

Зазначені вище фактори в різних країнах зумовлювали використання потенціалу сільського господарства для підйому промисловості та інших галузей економіки, що призводило до диспропорційності розвитку основних галузей економіки [3, с. 66].

В економічній енциклопедії зазначається, що земельна рента є доходом, який отримують землевласники, реалізуючи власність на землю [1, с. 595]. Піонерами дослідження сутності земельної ренти та її формування були У. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо. Проте найповніше дане питання було розроблено в працях К. Маркса, який розглядав її як частину доданої вартості, що залишається після вирахування середнього прибутку на вкладений капітал.

В період середньовіччя земельна рента існувала у формі продуктової ренти і лише в XII ст., в період розвиненого феодалізму, внаслідок комутації зростає роль грошової ренти.

В процесі розвитку продуктивних сил суспільства, а відповідно й удосконалення економічних відносин земельна рента набуває нових властивостей.

На сьогодні розрізняють такі види земельної ренти: диференціальна, абсолютна, монопольна. Диференціальна рента (I та II) виникає внаслідок дії факторів об'єктивного характеру (родючість землі, її розташування щодо ринків збуту продукції) та суб'єктивних факторів, які пов'язані із інтенсивністю сільськогосподарського виробництва, продуктивністю праці та ін.

В територіальному розрізі при відмінності природно-кліматичних умов, крім диференціальної існують абсолютна й монопольна рента. Умовою виникнення абсолютної ренти є обмеженість та не відтворюваність земель особливої якості чи певні кліматичні умови. Монопольна рента виникає у випадку монопольного володіння земельними ділянками і може існувати навіть на землях гіршої якості [2, с. 29]. При цьому має виконуватись умова – попит на продукцію в даному регіоні має перевищувати її виробництво. В цьому випадку, виходячи із класичної теорії ренти, основоположником якої є Д. Рікардо, ціна землі є вторинною, а ціна продукції – первинною.

За адміністративно-командної системи диференціальна рента вилучалася державою через механізм найнижчих закупівельних цін у найсприятливіших для ведення сільського господарства умовах і систему обов'язкових поставок сільськогосподарської продукції за цими цінами. Диференціальна рента II переважно залишалася в господарствах і використовувалася для розвитку виробництва і частково для додаткового стимулювання працівників сільськогосподарських підприємств.

На сьогодні дослідження диференціальної ренти має важливе не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки є базою для встановлення земельного податку, врегулювання орендних відносин між власниками та орендарями земельних ділянок, визначення собівартості сільськогосподарської продукції. Відповідно в цих умовах держава має забезпечити дію закону земельної ренти в сільськогосподарському виробництві.

Література

1. Економічна енциклопедія: у трьох томах / С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – Т1. – 864с.
2. Оцінка земель: Навчальний посібник / М.Г. Ступень, Р.Й. Гулько, І.Р. Залуцький, О.Я. Микула та ін.: За заг. ред. М.Г. Ступеня. – Львів: «Новий світ – 2000». – 2005. – 308 с.

3. Панасюк Б. Я. Державна планова система України: історія становлення та розвитку / Б. Я. Панасюк. – К.: КНЕУ, 2005. – 412 с.

Борис Язлюк

Тернопільський національний економічний університет

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ З ПРОГРАМИ ЗНИЖЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ РОЗХОДЖЕНЬ ТА АСИМЕТРІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

В сучасних умовах невизначеності та порушених конфліктами ситуацій перед якими опинилась Українська економіка, а також економічної кризи і коли рівень бідності та безробіття населення зростає щодня та відчуття рівня соціальної незахищеності, досягли рекордних максимумів актуалізує необхідність ефективного регіонального розвитку як інструменту діагностики рівня й динаміки розвитку регіону з метою виявлення пріоритетних напрямків і резервів росту й прийняття обґрунтованих і найбільш ефективних управлінських рішень.

Основна суть управління процесом збалансованого регіонального розвитку полягає в цілеспрямованому впливі органів управління на соціально-економічні процеси, що протікають у регіоні. Найбільш важливими завданнями усіх адміністрацій регіонів є зростання якості життя населення, у тому числі за рахунок вирішення найбільш актуальних для регіону проблем в економіці й соціальній сфері. Для виявлення зазначених проблем необхідна налагоджена система моніторингу соціально-економічного розвитку регіону. Процеси соціально-економічних перетворень у регіоні, ускладнення взаємозв'язків ринкових суб'єктів господарювання, інтенсифікації інформаційних потоків у регіоні вимагають адаптації системи регіонального моніторингу до сучасних умов розвитку.

На сьогоднішній день усі складності формування соціально-економічної політики, що проводиться регіональними органами влади, багато в чому обумовлені відсутністю достатньої інформації, що дозволяє мати просторове уявлення про протікання соціально-економічних процесів у регіоні. Наявність просторової асиметрії за рівнем соціально-економічного розвитку, що визначається як стійкі розриви в умовах і результатах соціально-економічного розвитку територій регіону, спричиняє виникнення протиріч у вирішенні питань територіального розвитку й веде до зниження рівня ефективності управління регіоном. Моніторинг на рівні муніципальних утворень регіону